

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni av. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dohđe se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 42.

V Mariboru, dne 15. oktobra 1903.

Tečaj XXXVII.

Slovinci, vzdramimo se vendar ob zadnji uri!

Dve misli mi že dolgo rojita po glavi, misli prevažni, katerih dejanska izvršitev je za nas južnoštajerske Slovence velikanskega pomena. Evo jih!

I. Dobragmotna, trdna gospodarska podlaga je vsakemu narodu nujno potrebna, ki hoče ostati neodvisen, mogočen in upliven. To resnico so Nemci spoznali in uvaževali že pred več nego tisoč leti, ko so dobili pod svojo oblast Čehe in polabske Slovence ter nas Slovence. Skušali so se utrditi med Slovani. Povsod so med Slovence pošiljali svoje trgovce in svoje obrtnike, ki so se kmalu udomačili ter si s spretnim, zvitim delovanjem pridobili obilo bogastva ter veliko moč. Trgovski in obrtni stan je bil prihranjen Nemcem, Slovanu ni zakon dovolil trgovati. Kdor je izmed Slovanov hotel postati trgovec, se je moral pred oblastmi izjaviti za Nemca. Tako so Nemci že pred tisoč leti gojili ostudno odpadništvo.

In kaj so dosegli nemški trgovci med Slovani? Najprej so dobili v svojo ohlast mesta in večje kraje in so jih začeli ponemčevati. Ker so bili gospodarski močnejši od slovenskih sobivalcev, so kmalu edino oni odločevali. Tako so se na lahek način na mnogih krajih med Polabani in Čehi, pa tudi med Slovenci utrdili Nemci, ki so s svojo gospodarsko premočjo zmagali in potujčili slovansko prebivalstvo. Cele pokrajine, prej

slovanske, so tekom stoletij postale čisto nemške.

Tako so delali nekdanji nemški trgovci in danes? Še danes nastopajo tako. Ali niso glavna zaslomba nemštva med nami ravno nemški trgovci? In na kmetih: kdo najbolj podpira naše nasprotnike, kdo tudi že v zadnji gorski vasi širi nemške in Nemce podpirajoče časnike, nemško mišljenje? To so nemški in nemškutarski trgovci. Res, Nemci so lahko ponosni na svoje trgovce, zakaj ti so pravi pionirji nemštva med nami.

In mi Slovenci? Mi se jim klanjamo, jih podpiramo, smo jim pokorni. Naši suženjski naravi, naši malomarnosti in nezavednosti se imajo zahvaliti za veliko bogastvo in ogremni vpliv.

Cele pokrajine so tekom tisočletnega neumornega delovanja nemških trgovcev postale popolnoma nemške. Ista usoda preti tudi še dosedaj ostalim slovenskim krajem. Ali bomo torej še dalje spali Slovenci v pričo tolike nevarnosti? Kar močne dela Nemce, bo okrepilo tudi Slovence. Skrbimo zato z vso gorečnostjo za slovenske trgovce! Teh nam je nujno potreba v obrambo naše zemlje, naše gospodarske samostalnosti. V resnici zavedne, rodoljubne trgovce lahko preštejemo po Juž. štajerskem. In vendar koliko slovenskih mladeničev se posveti trgovskemu stanu! Kje pa so ti? Pri nemških trgovcih se izobrazujejo in sami postajajo navdušeni pristaši nemštva in nem-

ško-nacionalni trgovci. Imamo na stotine žalostnih vzgledov!

Kdo je tega kriv? Slovenci sami, ki nič ne storimo za slovenski trgovski stan. Pred vsem nam je potreba slovenske trgovske šole. Imamo, hvala Bogu in delavnim rodoljubom, že precej jako močnih slovenskih posojilnic. In te naše južnoštajerske posojilnice so v prvi vrsti poklicane ustanoviti nam trgovsko šolo, katera bi lahko bila v Celju, kjer je največ zavednih slovenskih trgovcev. Nabrani rezervni zakladi naj bi se rajši v večji meri porabljali v pravo naše gospodarsko osamosvojenje, kakor da se nalagajo v stavbe, v katerih se neredkokrat šopirijo celo tujci. Začnimo vendar enkrat z odločnim socijalnim delom!

Slovenska trgovska šola nam bo odgojila slovenskih trgovcev zadostno število. Potrebno pa še je dalje, da se vsi dosednji slovenski trgovci ožje združijo, zato naj bi si prej ko slej osnovali »Slovensko trgovsko društvo«. Vsak novi slovenski trgovec bi se pridružil temu društvu, in tako bi se v kratkem času lahko silno okrepila slovenska trgovska organizacija, kar bi bilo za naš narodni napredek dalekosežne važnosti. Naj bi rodoljubi južnoštajerski prej ko slej storili v tej dvojni zadevi odločilen korak.

II. Geslo »Svoji k svojim!« mogočno odmeva po vsem Južni štajerskem. In prav tako, saj je edino resilno. Postavimo se vendar enkrat na svoje noge! Da nas sovražniki tlačijo, da nam delajo tolike preglavice pri raznih volitvah, tega smo si krivi sami. Ako se prva moja misel izvrši, dobimo

Listek.

Navzdol.

Šaljivi vojaški dogodek, spisal J. H.

Ali poznate 97. pešpolk? Enkrat je bil za vojake tega pešpolka velik dan. Kornij poveljnik je bil prišel in je imel veliko pregledovanje vsega polka. Nenadno je prišel — pa kaj bi to motilo one naše vrle vojake. Vse so imeli v redu, samo stopaj na vežbališče, pa vrši urno vse vojaške vaje, potem zopet domov, pa pregled vse vojaške stvari, vse, vse je bilo v redu. Bože mili, kako so bili vojaki veseli!

Kakor žitno klasje, ravno kakor da bi stebila bila gladke jelke, je stal ves polk — pred njim ponosni in junški polkovnik. Brigadir je ravno jezdir na polkovnika, ter mu prijateljski zašepetal:

»Čistitam, gospod polkovnik. Gotova vam je generalna sukinja. Prevzvišeni je za vas ves navdušen.«

In res, »prevzvišeni« prihaja že na konju. H. tro so ga obstopili višji častniki in visoki gospod jim je govoril: »Ne morem, a da vam ne bi, gospodje, še enkrat ponavljal, kar sem že pri vsaki stotnji omenil, da je ves polk napravil na me najboljši utis. Vse je bilo

izvrstno. Prav lepo se vam zahvaljujem na vašem marljivem delovanju. Gospod polkovnik, lahko ste ponosni, da ste na čelu tako vrlega polka. — Samo nekaj bi rad mimogrede omenil. Videl sem enega moža — mislim na desnem krilu predzadnje stotnije, njegovi jermeni niso bili v redu. Ali jaz nočem s tem izreči najmanjše graje — to sem omenil samo zaradi tega, da spoznate tudi vi gospodje, kako natanko sem ves polk pregledal. Torej še enkrat, gospodje, jaz sem za vaš polk ves navdušen. Lepo se vam zahvaljujem vsem skupaj!« Tako se je ločil »prevzvišeni« s prijaznim pozdravom.

Polkovnik je zbral nato okoli sebe vse načelnike bataljonov ter jim rekel:

»Čuli ste, gospodje, kako je »prevzvišeni« pohvalil naš polk — vesel sem, da je slo vse dobro. Nego ona stvar z jermeni bi bila lahko izostala in zato vas moram prositi, gospod major«, — tukaj se je obrnil na načelnika 4. bataljona — »da pazite jako na svoje ljudi, da se ne bi več kaj takega dogodilo. Na splošno vam vsem izrekam svojo zadovoljnost. Sicer pa naj ima jutri ves polk odmor. Tako, lepa hvala, gospodje!«

Takoj je vjel major četrtega bataljona stotnika petnajste stotnije v mrežo.

»Vi gospod stotnik, ali to je bil vendar škandal v vaši stotnji. Po pravici je moral

»prevzvišeni« to grajati. Vi imate popolnoma nezanesljive ljudi, sicer ne bi bilo možno, da bi nastopil mož z neočiščenimi jermeni. Poučite še enkrat svoje ljudi, kako morajo v paradi nastopati.«

Ne dolgo zatem je stal stotnik pred poročnikom.

»Gospod poročnik, kako je bilo možno, da je nastopil desni krilnik brez lakovanih jermenov? Kdo je vendar poveljnik one tovaršije tega moža?«

»Desetnik Jahač, gospod stotnik!«

»Da, da, oni Jahač! Ali mu niste strogo ukazali, da mora vse natanko pregledati?«

»Po zapovedi, gospod stotnik!«

»Pokličite mi enkrat tega Jahača, srbi me, rad bi ž njim malo govoril.«

V minuti je bil desetnik Jahač pred načelnikom stotnije.

»Vi Jahač, vi hočete biti desetnik, pa še ne znate, da mora nastopati vojak z lakovanimi jermeni. Kje ste vendar imeli oči, da niste videli, da je nastopil mož na desnem krilu z nelakovanim jermenom. Vi ste osramotili vso našo stotnijo. — Ves polk bo govoril, vojaki petnajste stotnije hodijo okoli kakor divji prasci. Kako je ime vendar onemu nesrečniku s tako nepravilnimi jermeni?«

»Na zapoved, gospod stotnik! Pešec Slina je bil to.«

prej ko slej dovolj naših trgovcev, katerim edinim bomo v bodočnosti nosili svoj denar.

Glede gesla »Svoji k svojim!« pa je treba enakega skupnega postopanja. Dokler se bodo držali tega gesla le posamezniki, ne pa velike mase našega naroda in naša slovenska gospoda, bo ostal klic »Svoji k svojim!« brez vsakega večjega vpliva.

Treba nam je tudi v tem oziru posvetovanja, s katerim bi se naj ne odlagalo. Rodoljubi, ki ste vneti za gospodarsko osamosvojenje Južnega Štajerja, skličite v bližnji prihodnosti zaupen shod, na katerem se bomo združili v požrtvovalni medsebojni ljubezni posvetovali glede ustanovitve slovenske trgovske šole in sloven. trgovskega društva ter glede praktičnega izvrševanja gesla »Svoji k svojim!« Zadnji čas je ob preteči veliki nevarnosti, da vse storimo, da bodo odgovarjale resnici besede pesnikove, ki kliče:

Na zemlji naši tuji rod
Naj gost nam bo, a ne gospod;
Mi tu smo gospodarji
In Bog in naši carji!

Rodoljub.

Politični shod v Šmartinu pri Velenju.

Slovenski trg Velenje se je dne 11. t. m. odel v praznično obleko, da dostojno sprejme zborovalce, ki se bodo odzvali prijaznim vabilom za politični shod. In prišlo jih je od vseh krajev mnogo, prav mnogo. Predsedoval je narodni župan velenjski g. Skaza.

Državni poslanec vit. Berks je poročal o svojem delovanju v državnem zboru. Glede vprašanja celjske slovenske gimnazije, izjavlja, da se je udal skrajja celjskim voditeljem ter zašel na krivo pot. Ko pa je videl, da slovensko ljudstvo noče gimnazije iz ven Celja, spremenil je svoje stališče ter bil odslej v dr-

»Sliina, da, da, to je ta prismojenec — v zapor bi moral iti, pa tudi Vi z njim — in vendar ste mogli biti Vi bolj pameten od tega neumneža. Vi hočete naprej služiti — pojte rajši za čevljarja, ali krojača, pravega vojaka ne bo nikdar iz Vas. Sicer pa morate jutri s Sliino imeti dve uri šolo, da si tepec zapomni, kako ima nastopati.«

Nevoljno je odšel stotnik, srdito se je spravil desetnik Jahač na pešca Sliino.

»Sliina, vi grintovec, ali se postopite še dihati. Mislil sem, da ste se že davno sramote zadušili. Kaj tako zijate — ali ne veste, kaj ste storili. Kaj čakate na me, da Vam jaz povem, vi umazani slanič! Ves naš polk, ne, vso avstrijsko armado ste osramotili pred drugimi državami. »Prevzvišeni« je kar zbolel od jeze in sramote. Vsak mož čisti svoje oprave, kaj pa se le, če je parada, vsaka mačka se čisti — in tepec je nastopil, a da ni lakoval svojih jermenov; zakaj ni hotela takrat goreča strela na Vašo krvavo glavo. No le počakajte Sliina, Vas si zapišem — tudi če bi bil dvajset let vaš desetnik, vam tega ne pozabim, vi slamnato zelje. Sicer pa prideva danes in jutri še skupaj, da si zapomnite, po čem je komis, vi črviva gnjiloba!«

S tem spoštljivim govorom desetnika Jahača pa ni bil še opran zločin pešca Sliine.

V prihodnji noči, ko je po vseh spalnicah odmevalo glasno hrlenje, kakor da bi se še vozilo milijon tovornih vlakov — hodil je okoli, kakor ponočni duh, samo jeden mož. To je bil pešec Sliina, ki se je moral točno o polunoči »mit Sack und Pack« prijaviti desetniku Jahaču.

To polnočni nemir in pa prihodnji dan dve uri šole so šele rešile pešca Sliino pred vražjo nesrečo. »Svetilnik.«

žavnem zboru tolmač ljudske volje. Stavil je predlog, da morajo slovensko-nemški razredi ostati v Celju. (Klici: Mi ne gremo iz Celja!)

Deželni posl. g. Iv. Vošnjak govori o železničnih razmerah ter dolži nemškutarje, ki so bili takrat na krmilu, da so oni preprečili zidanje proge Velenje—Celje. Potem poroča o delovanju slovenskih poslancev v deželnem zboru, osobito o svojem predlogu, naj se v šoštanjško-velenjskem okraju zgradi slovenska kmetijska šola.

G. dr. Vl. Sernec iz Maribora je na podlagi premnogih statističnih podatkov govoril o propadanju kmetijskega stanu. Dolžnost državnih poslancev je, skrbeti, da se pri sklepanju trgovinskih pogodb pazi na kmetijske težnje. Obširno govori o potrebi slovenskih kmetijskih šol, katerih pa nam nemška večina v deželnem zboru noče dati. A za nemško gledališče v Gradcu dovoljuje 15 000 K vsako leto. Kmetje se morajo združevati v zadruga, da se bodo lažje obvarovali slabega upliva velikega kapitala.

G. dr. Fr. Stiker iz Celja govori o političnem položaju spodnještajerskih Slovencev in zahteva slovenskih uradnikov za Spodnji Štajer. Nazadnje navdušuje zborovalce, naj se trdno drže gesla »Svoji k svojim!«

G. dr. Kukovec iz Celja pripoveduje, da so šoštanjski Nemci sklenili bojkotirati slovenske obrtnike in trgovce, vsled česar tudi Slovincem nič drugega ne preostane nego, da se strogo ravnajo po geslu: »Svoji k svojim!« Ko zaradi zadnjih sodnijskih in notarskih imenovanj hudo nspada vlado, opozarja vladni zastopnik dr. Breschar predsednika, naj to govorniku prepove. Predsednik g. Skaza pa se takoj odreže: Nimam povoda! Hrupno pritrdjevanje je sledilo tem predsednikovim besedam.

Načelnik okrajn. zastopa g. Jezovšek se je v iskrenih besedah zahvalil vsem govornikom in zborovalcem. Naslednje sta bili sprejeti naslednji resoluciji:

I. Zbrani izjavijo Körberjevi vladi svoje popolno nezaupanje in se vladni zastopnik pozivlje, da to naznani ministrstvu.

II. Zbrani voliči zahtevajo od vlade, da ustanovi kmetijsko šolo za šoštanjško-velenjski okraj.

Vladni zastopnik se je sicer branil, da nezaupnice ne bo naznanil vladi, a zborovalci so jo vkljub temu med velikim navdušenjem sprejeli. Zapelo še se je »Lepa naša domovina« in »Hej Slovani«, in zborovanje je bilo končano.

Shod polit. društva »Pozor« na Ptujski gori.

Polit. društvo »Pozor« v Ptujju je sklicalo na dan 12. okt. 1903 ob 3. uri popol. shod, katerega se je vdeležilo veliko število prebivalstva. Predmet shoda je bil že dobro znan slučaj nesrečnih zakonskih Bratuša, ki sta bila obdolžena, da sta svojo lastno hčerko umorila, spekla in pojedla.

Predsednik društva g. Zelenik otvori zborovanje, pozdravi navzoče, predstavi vlad. zastopnika, predlaga zapisnikarjem g. Maleinerja in g. Kamenška, katera se tudi izvolita, ter da nato besedo gosp. dr. Brumenu, kateri v kratkih pa jedrnatih besedah poda zbranim sliko celega slučaja. Govornik omenja predživljenje zakonskih Bratuša, obsoja postopanje oblasti, katere celega slučaja niso natanko preiskale ter povdarja posebej brezbriznost preiskovalnega sodnika, kateri v zvezi z vso gotovostjo spoznati za človeške, istih, kakor tudi krvave obleke deklice ni poslal v Gradec, da jih tamošnji veščaki preiščejo. (Barno odobravanje.) Govornik pravi, da je to v teku 25 let že druga taka justična pomota ter omenja slučaj iz l. 1875, v katerem je bil Leopold Grossmann iz Št. Jurija ob Ščavnici radi umora svoje matere na vislice obsojen, pozneje pa v 20letno ječo po-

miloščen in čez par let izpuščen, ker se je zločinec javil. Govornik pravi, da se imamo le veliki milosti presvit. vladarja zahvaliti, da Bratuša ni bil nedolžno usmrčen. Govornik navaja nato iz nemških časopisov par odurnih člankov, v katerih se je radi navideznega zločina nenormalnega Bratuša celi slovenski narod imenoval »narod ljudožrcev« (Splošno ogorčenje in »fej«-klici.) ter obžaluje zadržanje državnih pravdnikov, kateri niti enega teh časopisov niso zaplenili. Nemški časniki so sicer navidezni zločin raztrčili v daljni svet, a sedaj nimajo toliko poštenosti, da bi svoje pisarjenje, razžalujoče celi naš narod, preklicali, ampak še sedaj, ko je že cela stvar pojasnjena, ko se je umorjena in pojedena deklica našla, ko je torej nedolžnost Bratuše že dokazana, celo stvar zavijajo, Bratušo znova zločina umora dolže. »Češ, če svoje hčerke ni umoril, pa je katero drugo«, in tako znova ves slovenski narod žalijo. Govornik pravi, da je ta žalostni dogodek tudi v ozki zvezi z neznanjem sloven. jezika, kajti nase ljudstvo, kateremu se po germanističnemu sistemu Gleispacha pošiljajo le nemški uradniki, medtem ko si domači naši sinovi iščejo kruha v tujih deželah, ne zaupa tujcem. Hkoncu obžaluje govornik, da se dosedaj noben državni poslanec ni brigal za Bratuševo kazensko zadevo.

Po dovršenem govoru prečita č. g. župnik Tertnik naslednje resolucije:

I. Zborovalci zbrani pri javnem shodu političnega društva »Pozor« dne 11. oktobra 1903 na Ptujski gori obsojajo pisavo sovražnih nemških listov »Grazer Tagblatt«, »Marburger Zeitung«, »Deutsche Wacht«, »Pettauer Zeitung« in »Štajerca«, ki so povodom obsodbe zakonskih Bratuša radi umora svoje hčere na nesramni način celo spodnještajersko slovensko ljudstvo obdolžili kanibalizma in ljudožrstva ter obžalujejo, da pristojne oblasti niso preprečile in preganjale dotičnih, slovenski narod na Spod. Štajerskem sramotečih člankov.

II. Istotako obsojajo navedeni zborovalci sedanjo, po oprostivni navedene zakonske dvojice se ponavljajočo pisavo teh listov, ki pavšalnega obrekovanja slovenskega naroda niti ne prekličejo, deloma še celo sedaj o dokazani nedolžnosti zakonskih Bratuša molče ter s tem zamolčanjem prikrivajo javnosti resnico.

III. Slovenski državni poslanci dr. Mirosl. Ploj, Josip Žekar, Robič in vitez Berks pozivljajo se z ozirom na to, ker se je v javnih listih izrazilo domnevanje, da so sodni organi, ki so poslovali v teku preiskave na škodo Bratuša, deloma povzročili napačno obsodbo, koje domnevanje se od pristojnih nadzorstvenih oblasti ni zanimalo ali z dejanskimi podatki in razlogi ovrгло, — da naj s potrebno energijo in odločnostjo zahtevajo od voditelja justičnega ministrstva potrebnih pojasnil, da se poleze razburjenje in ogorčenje, ki je vsled tega slučaja med tukajšnjim prebivalstvom zavladalo in ki ugledu pravosodja ni koristno in ugodno.

IV. Ker justični minister dosedaj ni začel odgovarjati na interpelacije, stavljenе v državnozbornih sejah z dne 26. febr. 1902 ter 12. jun. 1903, v kojih so se grajale velikanske nerednosti pri ptujskem okrajnem in deloma pri mariborskem okrožnem sodišču, se imenovani drž. poslanci pozivljajo, z vsemi parlamentarnimi sredstvi prisiliti justičn. ministra, da opraviči postopanje njemu podrejenih sodnijskih funkcionarjev, ali pa, če tega storiti ne more, ukrene potrebne korake, da zadobe oškodovane stranke popolno zadoščenje in odškodnino.

V. Te resolucije se vsem navedenim poslancem osebno dostavijo.

Po danih malih pojasnilih glede par točk v resolucijah se iste enoglasno sprejmejo, na kar se je shod zaključil.

Seveda tudi tokrat se ni mogel shod brez »Štajerčeve« stranke vršiti, katera je hotela s pomočjo par pomilovanja vrednih